

jajo »prave« odgovore na kontroverzne zahteve javnosti. Le-te se artikulirajo v vse bolj avtonomiziranih družbenih skupinah: študentskih organizacijah, učiteljskih sindikatih, starševskih zvezah, lobijih strokovnjakov in gospodarskih grupacij, atomiziranih, lokaliziranih, a v seštevku vendar vplivnih oblik civilnodružbenih pobud in gibanj. Vse večja javna navzočnost teh dejavnikov, ki izvira še iz začetka sedemdesetih let, je prispevala k veliki dinamiki nenehnega reformiranja (ali prenove, prilagajanja) šole, kar je malodane postalo forma njenega obstoja. Vse to dogajanje je v praksi upravljanja šolskega sistema vodilo k nekakšni uzakonitvi vzpostavljanja minimalnih in nestabilnih konsenzov, ki utemeljujejo precejšnjo legitimnost institucionalizirane sorazmerne avtonomije šole. Če odštejemo zasebne šole (v različnih državah so tudi tu zelo različne tradicije), ta avtonomija zadeva predvsem oblike kurikulumov, manj pa njegove vsebine, vendar tudi ob naraščajočem deležu tako imenovanih neodvisnih šol vse bolj postaja vzorec šolske institucije samouprava, ki vključuje participacijo staršev in vsaj omejeno možnost izbire.

»Vloga vlade v vzgoji in izobraževanju in narava njene odgovornosti se v vsej Evropi, čeprav ne povsod z enako naglico, spreminja iz vloge kontrolorja in upravljavca v omogočevalca, čigar dolžnost je poskrbeti za sredstva in logistično podporo za močno raznolik vzorec samoupravnih vzgojno-izobraževalnih ustanov, v katerih si učitelji, starši in lokalna skupnost delijo določeno mero nadzora in vpliva.«⁹

Vzroki za to so vsekakor kompleksni; med njimi niso na zadnjem mestu tudi interesi upravljaljskih struktur in gospodarskih dejavnikov, ki vse bolj potrebujejo večji in kakovostnejši *output* iz šol spričo znanstveno-tehnične revolucije. Zdi se, da je bila *študentska revolucija* 68 po svojem strukturnem učinku predpriprava na to inherentno »revolucijo«. Antiavtoritarni naboj študentske revolucije je v procesu, ki ji je sledil, vplival na to, da je prišlo vsaj do delne izravnosti v subordinaciji, ki je bila karakteristična za mesto šole nasproti institucijam, ki reprezentirajo družbo.¹⁰ Kot pra-

⁹ Peter Mason, *Independent Education in Western Europe*, London 1992, 3.

¹⁰ Pritrditev sem slišal na »lastna ušesa«. V septembru l. 1990 sem namreč na enotedenskem obisku v Franciji, sponzorirala ga je francoska vlada za skupine tujih ekspertov, med drugim obiskal ustanovo za spodbujanje dodatnega izobraževanja zaposlenih, v kateri so odločujoči organ tvorili predstavniki delodajalcev, sindikatov in oblasti. Zanimivo je bilo, da je ravno predstavnik delodajalcev poudaril, da so dogajanja l. 68 sprožila drugačno razmišljanje o pomenu izobraževanja, o dostopnosti izobraževanja tudi tistim, ki so iz njega prezgodaj izpadli, ga zamudili ipd. Posledica tega novega razmišljanja je bila tudi specifična francoska regulativa, ki je za svobodno (torej ne vezano na poklic) permanentno izobraževanje uzakonila posebne institucije in sklade, ki se oblikujejo iz obveznega odstotka mase mezd.